

Wykaz katalogów specjalnych i informatorów drukowanych dotyczących zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Uniwersyteckiej (dawna Biblioteka Miejska we Wrocławiu)

1. *Catalogus codicum graecorum, qui in bibliotheca urbica Wratislaviensi adservantur...*, Wratislaviae 1889, s. VIII, 90 (aktualny do zachowanych rękopisów);
2. K. Ziegler, *Catalogus codicum latinorum classicorum, qui in bibliotheca urbica Wratislaviensi adseruantur...*, Wratislaviae 1915, s. VIII, 289 (aktualny do ocalonych rękopisów);
3. C. Brockelmann, *Verzeichnis der arabischen, persischen, türkischen und hebräischen Handschriften der Stadtbibliothek zu Breslau von...*, Breslau 1903, IV, 2 nlb., 53 (aktualny do znikomej części uratowanych rękopisów);
4. Wystawa średniowiecznych rękopisów iluminowanych od XII—XV w. Grudzień—styczeń 1952—1953. Informator powielany, Wrocław 1952, s. 2 nlb., 13, 1 nlb.;
5. M. Walter, *Księgozbiór wrocławskiego polonisty Daniela Vogla*, Wrocław 1948, s. 39, 1 nlb. (odbitka z „Sobótki“ uzupełniona ilustracjami R. II, r. 1947, s. 378—412).

Dawna Biblioteka Uniwersytecka (Staats- u. Universitätsbibliothek)

1. *Die Handschriften der Staats- u. Universitätsbibliothek Breslau*, Teil 1, Bd. I, Lieferung 1—2, Leipzig 1938—1939, s. 160 (Verzeichnis der Handschriften im deutschen Reich, Teil 1, Bd. I);
2. G. Richter, *Verzeichnis der orientalischen Handschriften der Staats- u. Universitätsbibliothek Breslau von...*, Leipzig 1933, s. VIII, 63;
3. S. Sawicka, *Straty wojenne zbiorów polskich w dziedzinie rękopisów iluminowanych*, Warszawa 1952, s. 2 nlb., 97, tabl. CXXX;
4. K. Aland, *Die Handschriftenbestände der polnischen Bibliotheken insbesondere an griechischen u. lateinischen Handschriften. Ein vorläufiger Bericht*, Berlin 1956, s. 66 (Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Schriften der Sektion für Altertumswissenschaft — 7);
5. M. Walter, *Śląskie polonica rękopiśmienne w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, cz. 1, Wrocław 1949, s. 31, tabl. 11 (uzupełnione odbicie z „Sobótki“, R. III, 1948, s. 292—313).

Inne zespoły proveniencyjne zabezpieczone w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu

1. [E. E. Struve], *Verzeichnis der Handschriften und geschichtlichen Urkunden der Milich'schen Stadt oder Gymnasial-Bibliothek. Als Anhang zum Neuen Lausitzischen Magazin*, Bd. 44, Görlitz 1868, s. 154 (aktualny do ocalonych rękopisów);
2. W. Gemoll, *Die Handschriften der Petro-Paulinischen Kirchenbibliothek, zu Liegnitz*, Legnica 1900, s. 68 (aktualny do zachowanych rękopisów).

Mieczysław Walter

ZJAZD HISTORYKÓW CZECHOSŁOWACKICH W PRADZE

W dniach 16—19 września br. obradował w Pradze III Zjazd Historyków Czechosłowackich, z którymi badacze dziejów Śląska związani są tradycyjnymi już węzłami współpracy i przyjaźni. Zjazd, zorganizowany staraniem Československéj historyckéj

społeczności, zgromadził kilkuset pracowników na niwie historii zarówno z uniwersytetów i instytutów Akademii, jak i archiwistów, bibliotekarzy, a wreszcie liczną rzeszę nauczycieli. Przybyły też delegacje zagraniczne: ZSRR (z akademikiem Rybakowem na czele), NRD (prof. M. Steinmetz), Węgier (dr G. Ranky), Bułgarii (prof. C. Gandew). Polskę reprezentował prezes PTH, prof. S. Herbst, oraz prof. E. Maleczyńska z Wrocławia.

W starej auli praskiego *Carolinum* zagałę Zjazd przewodniczący Československéj společnosti, prof. V. Husa. Wstępny referat na posiedzeniu plenarnym wygłosił prof. J. Macek, omawiając stan i zadania czechosłowackiej nauki historycznej w dobie budowy socjalizmu. Referent podkreślił znaczenie r. 1948 w rozwoju historiografii czeskiej; do tej daty historiografia marksistowska była w defensywie. Od r. 1948 zaczynał się zwycięski pochód metodologii marksistowskiej, przy czym niemałe znaczenie miało powołanie w r. 1952 Československéj Akademii Věd i Slovenskej Akademii Vied. Duże znaczenie dla rozwoju nauki miała też organizacja jednolitej sieci archiwalnej. Mimo że w ostatnich latach wystąpiły w czechosłowackiej nauce historycznej pewne tendencje pozytywistyczne i kult studiów czysto faktograficznych, a nawet przyczynkarskich, metodologia marksistowska odniosła decydujące zwycięstwo i dała nauce czechosłowackiej podniętę do szeregu poważnych osiągnięć. Przykłady ich to badania wczesnodziejowe, związane przede wszystkim z dziejami państwa wielkomorawskiego, w którym to zakresie osiągnięto doniosłe wyniki dzięki zespoleniu badań historycznych i archeologicznych; dalszy przykład pozytywnych osiągnięć to badania nad ruchem husyckim, nad okresem, poprzedzającym Białą Górę, okresem rewolucji przemysłowej, a zwłaszcza nad dziejami najnowszymi, które po drugiej wojnie światowej szeroko rozwinęły się w Czechosłowacji, oparte o zaniedbane dawniej wydawnictwa źródeł doby najnowszej. Rozbito wiele legend historiografii burżuazyjnej, dotyczących okresu między pierwszą a drugą wojną światową; poświęcono wiele uwagi dziejom ruchu robotniczego i powstaniu Czechosłowackiej Republiki Ludowej. Poczyniono również poważne kroki w kierunku syntezy dziejów czechosłowackich, czego najlepszym przykładem jest ukazanie się makiety I tomu historii Czechosłowacji w opracowaniu Instytutu Historii CsIAV (tom II i III znajdują się w druku). Mimo to są w historiografii czechosłowackiej nadal białe plamy. Referent wskazał na brak nowych studiów nad problemem kolonizacji niemieckiej i zagrożeniem ze strony niemieckich feudalów, nad drugą połową XV w., nad okresem narodowego odrodzenia. Brak jest syntezy czeskiej rewolucji burżuazyjnej r. 1848, brak w dziejach gospodarczych badań z zakresu cen i płac. Trzeba dalszej intensyfikacji badań nad historią najnowszą i ścisłego powiązania jej ze studium polityki międzynarodowej, trzeba historiografii wszystkich okresów przewyciężenia pewnej jednostronności, przejawiającej się w szczególnym nasileniu badań nad techniką produkcji i rozwojem sił wytwórczych. Z drugiej strony prof. Macek podkreślił, że badania nad historią najnowszą nie mogą prowadzić do zaniedbania poprzednich epok, a dążenie do nurtu syntetycznego w historiografii nie przeszkadza rozwojowi edytorstwa, nauk pomocniczych, dziejów regionalnych i lokalnych. Żywsze zwrócenie uwagi na problematykę metodologiczną, ożywienie i pogłębienie krytyki naukowej, intensyfikacja walki z metodologią burżuazyjną, a zwłaszcza z reakcyjnymi tezami odwetowców zachodniemieckich, dalsze zacieśnianie współpracy historyków czeskich i słowackich, a także współpracy z historykami krajów demokracji ludowych, wreszcie żywa popularyzacja osiągnięć nauki historycznej — oto najpilniejsze zadania historiografii czechosłowackiej.

Dyskusja nad referatem wypełniła całą resztę pierwszego dnia Zjazdu oraz popołudnie dnia następnego. Dalszą część Zjazdu wypełniła praca w trzech sekcjach.

a to: historii epoki feudalnej — pod przewodnictwem doc. dr F. Kavki; historii kapitalizmu do r. 1918 — pod przew. prof. O. Řihy — oraz historii najnowszej (łącznie z okresem budowy socjalizmu) — pod przew. doc. J. Kládívy. Szereg głosów w dyskusji tak na plenum, jak w sekcjach zostało uprzednio starannie przygotowanych i wydrukowanych, podobnie jak i referaty plenum, jeszcze przed Zjazdem w „Správách československéj historickéj společnosti“ (t. II, r. 1959, z. 3). Są to wystąpienia referatowe J. A. Hájeka (*Falšování československé historie v současné západní literatuře*), F. Grausa (*K' otázkám naší medievalistiky*), Ratkosa (*Probl my slovensk j medievalistiky*), O. Řihy (*K' otazce ovecnych dejin*), J. Šebánka i A. Huščavy (w sprawie nauk pomocniczych historii), J. Kládívy (*Úkoly novějších a najnovějších dějin*), J. Charvát (*Vyučování dějepisu v období dovršování socialismu*). Dużą uwagę skupił na sobie referat prof. J. Macůrka (*K otazce přechodu od feudalismu ke kapitalismu ve střední Evropě*), przeznaczony na międzynarodowy zjazd historyków w Sztokholmie.

Końcowe plenarne posiedzenie wypełnił referat J. Veselego (*Historická úloha dělnické třídy v dějinách Československa*) oraz uchwalenie rezolucji wytyczającej dalsze drogi historiografii czechosłowackiej.

E. M.

KONFERENCJA POŚWIĘCONA DZIEJOM NIEMIECKIEJ REPUBLIKI DEMOKRATYCZNEJ

W związku z uroczystym obchodem dziesięciolecia NRD zorganizowano w Berlinie konferencję naukową poświęconą znaczeniu jej historii. Konferencja odbyła się w dniach 18—20 IX 1959 r. Oprócz licznych historyków niemieckich wzięły w niej udział także delegacje zagraniczne, m. in. polska pod przewodnictwem prof. dr. K. Piwarskiego.

Zasadniczym zadaniem konferencji było wskazanie na konieczność intensyfikacji badań nad dziejami NRD zarówno z uwagi na potrzeby naukowe, jak i dydaktyczne. Jak na to wskazał w referacie plenarnym prof. dr W. Bartel, dokładne poznanie rozwoju NRD, jej osiągnięć w dziedzinie kształtowania społeczeństwa socjalistycznego i rozbudowy gospodarczej ma ułatwić poznanie prawidłowości zachodzących w wielkim procesie przechodzenia od ustroju kapitalistycznego do socjalistycznego w krajach demokracji ludowej. Drugi z głównych referatów, dr H. Königer, zajmując się problemem nauczania dziejów NRD w szkołach, na uniwersytetach i przy dalszym kształceniu nauczycieli, zwrócił uwagę na doniosłą rolę tego przedmiotu przy ugruntowywaniu się świadomości socjalistycznej młodzieży i całego społeczeństwa. Ważkie uzupełnienia, szczególnie jeśli chodzi o stan i możliwości badań, przyniosły obrady sekcyjne. Skupiły się one nad czterema problemami: 1. walką o pokojowe, demokratyczne Niemcy (1945—1949); 2. wewnętrznym rozwojem NRD (od r. 1949); 3. pokojową polityką NRD; 4. międzynarodowym znaczeniem i rolą NRD. Wyniki obrad podsumował przewodniczący Niemieckiego Towarzystwa Historyków, prof. dr E. Engelberg, który w swym przemówieniu podkreślił historyczną rolę, która przypadła NRD jako pierwszemu niemieckiemu państwu robotników i chłopów, państwu, które zdecydowanie przeciwstawia się imperialistycznym tendencjom niemieckiej burżuazji.

Można przypuszczać, że konferencja berlińska przyczyni się do dalszego ożywienia badań nad okresem powojennym w NRD. Dla historyków polskich, zajmujących się tymi latami i napotykalających podobne zjawiska i procesy, badania te mogą dać pożyteczny materiał porównawczy i metodologiczny.

Józef Gierowski